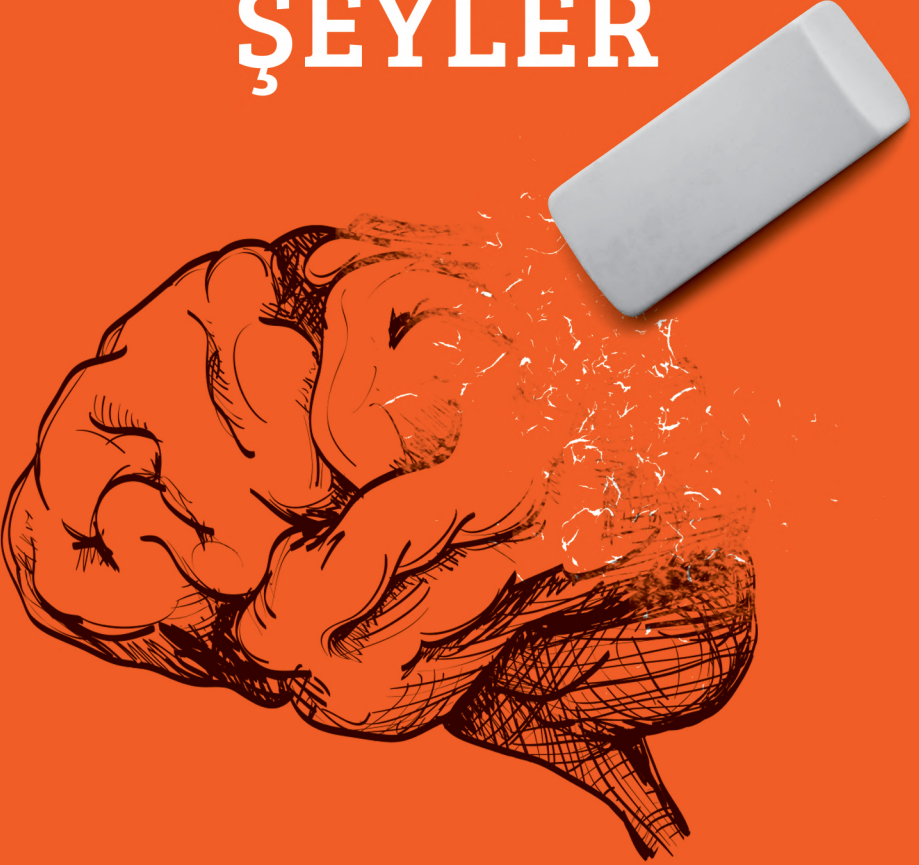

S İ N A N C A N A N

UNUTULACAK ŞEYLER

İÇİNDEKİLER

Teşekkür.....	11
Önsöz.....	13
BÖLÜM-1: HALİMİZ.....	15
Ümmi'ye Mektup.....	17
Ey Sen!.....	21
Gençlik Ne İşe Yarar?.....	24
"Saçaklı" Düşünmenin Tam Zamanı.....	31
Kıyamet Sarmalı: Zulme Karşı Zulüm.....	39
Nasıl Öldürüyor, Nasıl Öldürtüyorlar?.....	44
Allah'ın İpine Sarıl(a)mamak.....	49
İnanç (Bu Devirde) Ne İşe Yarar?.....	56
Ne Kadar Anlayabiliyoruz?.....	66
Sizin Siyasetiniz.....	71
Senin Dinin Hangisi?.....	76
Yeni Yıllara Yeni Meseleler.....	82
Özür Dilerim.....	88
BÖLÜM-2: FABRİKA AYARLARIMIZ.....	95
Söz.....	97
Zekânın Zararlısı.....	103
Canlılık Hakkında Ne Bilebiliriz?.....	108
Ayarlarımıza Dair Birkaç Bilgi.....	115
Dijital Bir Dünyada İnsan Olmak.....	129
Bitkisel Tedaviler Nasıl İşe Yarar?.....	138
Cinsel İşlevler, Beyin ve Eşcinsellik.....	146

BÖLÜM-3: AYRINTIDAN BÜTÜNE	159
Dünya Denen "Ara-Yüz"	161
Tabiatın Huyları: Morfik Alanlar ve Doğal Biçimler	167
Boyutlar Arasında.....	195
Son Söz.....	229

TEŞEKKÜR...

Hep zordur benim gibiler için teşekkür listesi yapmak... Bu kez de liste yapmaya başladım ama çok uzadı; unuttuklarımın sayısı bir türlü azalmadı, ben de bir çırpıda sildim isimleri. Onun yerine:

Hayatıma olumlu yahut olumsuz dokunan herkese müteşekkirim... Ailem, dostlarım, arkadaşlarım, hocalarım, yol göstericilerim, öğrencilerim, tanışlarım, akıl danışanlarım, akıl verenlerim, beni sevenler, benden hazzetmeyenler, hayal kurdurduklarım, hayalini kırdıklarım, bana hayaller kurduranlar, gönlüne dokunduklarım, gönlüme dokunanlar, üzdüklerim, gözyaşı döktürdüklerim, uğruna üzüldüklerim, gözümün yaşını dökenler... Her biri bu karmaşık hayat tablomu fırçalarıyla şekillendirip renklendirdi. Herkesten helallik isterim bu vesileyle... Benim kimsede hakkım yoktur, varsa da helaldir tarafımdan...

Ayrıca...

Beni bu zamanda, bu imkânlarla, bu görevlerle, bu merak ve tecesüsle, bu kafa yapısında ve böyle karmaşık bir sınavda görevli olarak yaratmayı murat etmiş olan Rabbim'e borcum olan şükürümün minicik bir kısmını ise okuyacağınız satırlarda (inşallah) yerine getirmeye gayret edeceğim...

ÖNSÖZ

“İnsan, nisyan ile maluldür.” Bir başka deyişle, hepimizin ortak zafıdır “unutmak”...

Öğrenme dediğimiz yetenek, etkin ve etkili bir unutma sürecine muhtaçtır. Gerekli gereksiz her şeyi hatırlamak üzere depolayan bir zihin, kısa bir zaman içinde yaşamı için gerekli bilgilere ulaşamaz hale geliyor. Bu nedenle unutmak, biyolojik belleğin olmazsa olmaz parçalarından en önemlisi.

Beyin, “gereksiz” olarak etiketlediği şeyleri unutmaya programlıdır. Gereklilik veya gereksizlik, kişisel zihin donanımımızca belirleniyor. Duygusal olarak bizi harekete geçirmeyen, duygusal olarak önemli bulmadığımız, kalbimizi titretmeyen, nabzımızı hızlandırmayan, yüzümüzde tebessüm oluşturmayan veriler, hızla zihinden uzaklaştırılıyor. Mesela uyku, aslında bunun için. Her gün uyumamız gereken o uyku sırasında, gün içinde beynimize akan sayısız veri “önem” sıralamasına tâbi tutuluyor ve “gereksiz” görülenler “erişimi zor” arşivlere hızla kaldırılıyor; yani “unutuluyor”. Unutma olmasa öğrenemezdik.

Peki, gerçekten önemli şeyleri hatırlayıp gerçekten önemsiz şeyleri unuttuğumuzu nasıl bilebiliriz? Hele ki günümüzde olduğu gibi veri ve bilgilerin adeta bir sağanak gibi zihnimize yağdığı bir enformasyon kaosu çağında, bunu hakkıyla başarabildiğimizden nasıl emin olacağız? Ya hatırlamamız gereken bir şeyleri hep unutuyorsak? Ya unutulması gereken şeyler zihnimizi sürekli meşgul ediyorsa?

Bu telaş beni uzunca bir süredir düşündürüyor. Kendimi çoğu zaman, aslında bildiğim, bildiğimi zannettiğim kadim bilgileri,

ilkeleri ve düsturları unutmuş, onları hiç bilmiyormuş gibi yaşarken bulduğum olur. Yeryüzünde “öleceğini bilen” tek canlı olarak ölümü unutturum; hayatın muhteşemliğini bildiğimi zannederken kendimi “can sıkıntısı” içinde bulabilirim; içimdeki dürtülerin bir “ilkel primattan” geldiğini bilir ama sıklıkla onların sesinin zihnimi kaplamasına izin verebilirim; sekiz küsur milyar insan içinde tek ve benzersiz olduğumu bilir ama yine de kendimi bazen “sıra dışılık” peşinde koşarken bulabilirim; bu dünyada hiçbir şeyin “benim” olamayacağını bilmeme rağmen bazen kendimi mal, makam veya keyif arayışında enseleyebilirim; olumlu-olumsuz tüm duygularımın bana “gelişim” için verildiğini bilir ama ara sıra kendimi onların oyuncağı olmuş bir halde bulabilirim; ilâhiri...

O yüzden sıklıkla notlar alıyorum. Kendime hatırlatmalar yapıyorum. Unutulmaması gereken şeyler konusunda kendimi uyarmaya çalışıyorum. Duygularıma, dürtülerime, sezgilerime ve düşüncelerime hâkim olmaya çalışan çevresel kakofoniye rağmen, asıl olanı, kadim olanı, hakikat olanı araştırma ve arama konusunda bezginliğe düşmemek için bu hatırlatmaları defterime, günceme, kitap taslaklarıma sıkça işliyorum. Onları okudukça bu önemli konuları neden unuttuğumu fark ediyor, kendime çeki düzen vermeye gayret ediyorum.

Evet, bu sayfalarda bulacağınız düşüncelerin önemli bir kısmı en azından benim için *Unutulacak Şeyler*. Bunları sıklıkla unuttuyorum, unutuyoruz, unutacağız. Ama hatırladıkça, birbirimize hatırlattıkça daha insani, daha tatmin dolu, daha tamamlanmış bir hayat yaşayabileceğiz. Bu nedenle *Unutulacak Şeyler*'e dikkat çekmek, duygularımızı ve düşüncelerimizi kısa bir süreliğine de olsa onlara yönlendirebilmek için bu kadar sözü sayfalara dizdim. Benimle beraber düşünmek isteyenler için bir davetiyedir bu yazılanlar.

Ve bütün bunları, şiir yazamadığım için yazdım sanırım...

BÖLÜM-1
HALİMİZ

ÜMMİ'YE MEKTUP

Sevgili muhatabım merhaba,

Sana merhaba demek aslında garip; zira bu mektubun muhatabı muhtemelen bu satırları okumayacak. Şu anda bunu okuyan kişi, yani sen ise muhtemelen bu mektubun muhatabı değilsin. Haydi diyelim ki hem muhatabısın hem de okuyorsun. O zaman da muhtemelen pek bir şey anlamayacaksın bu yazdıklarımın. Olsun, zaten buralarda bir şeyler düşünüp yazmak biraz da anlaşılmasız olmak değil mi zaten?

Sevgili ümmi kardeşim,

Ümmi, yani okuma-yazma bilmeyen birisine mektup yazmak biraz eblehçe görünebilir fakat biliyorum ki sen, teknik anlamda okuyup yazabiliyorsun. Daha teknik bir ifadeyle, beynin, bir zamanlar bir şekilde “kâğıt üzerindeki mürekkep izleri”ni diğer görüsel uyaranlardan ayrı olarak çözümlmeyi ve onlardan muhtelif anlamlar devşirmeyi öğrenmiş. Yani bu sayfadaki harfleri sadece birer leke olarak değil de harfler ve anlamı olan kelimeler olarak algılayabiliyorsun. Bu güzel. Peki, ben sana neden ümmi diyorum? İstersen biraz açayım:

Çünkü sen, sadece okuman gerektiğini düşündüğün şeyleri okuyorsun. Sadece sana öğretilmiş sorulara cevap arıyor, sadece sana verilen cevaplarla iktifa ediyorsun. Sana böyle öğretilmiş; bunun dışına çıkmak aklına bile gelmiyor. Birilerinin, bir şeyleri her zaman senden daha iyi bildiğine eminsin. O birileri bir şeyler söylese de bir kanaat oluştursam diye

adeta ağızlarının içine bakıyorsun. Onlar bir Şey söylenmeden sana bir soru sorulacak diye ödün kopuyor bazen, suspus oluyorsun. Ama birisinin daha önceden verdiği cevap elinde hazırsa onu verebileceğin her soruya balıklama atlıyor, can-sipârâne savunuyorsun dağarcığındakileri.

Bu yolu genellikle yarı istemli olarak belirliyorsun. Hem dŐnmenin ağırlığından kurtuluyor hem de her konuda söyleyeceğin havalı bir-iki lafa sahip oluyorsun. Bunun sağladığını güven elbette göz ardı edilemez: Hem en temel varoluŐsal sorunlarla hem de günlük politik-magazin mevzularla baŐa ıkabilmeni sağlayan birçok hazır paketin var. Derinliği olmasa ne gam? Kim senden derinlik bekledi ki bugüne kadar?

Büyük mevzuların derinlemesine tartiŐılması sıkıyor seni, biliyorum. Zira kullanılmayan organlar küçülür ya, idrak de bir süre sonra dumura uğruyor kullanılmadığında... İnsan idrakinin yetmediği yerler elbette çoktur ama bu idrak bir Şeylere de yetmeli, değil mi? Yok, sen aklını yormamayı semiŐsin. Bir nedenden dolayı inanıp güvendiğin adamlar sana ne söylerse “gerçek” odur; gerçeğe ne kadar muhalif olsa bile. Örneğin; gördüğüm o ki inancın konusunda bir referans istediğinde piyasadaki gözde seçeneklerden birisini alırsın eline. Eğer vaktin varsa onu büyük bir dikkatle okuyup incellersin. Anlaman gerektiğini düşündüğün bölümleri, senden istenen Şekilde anlarsın ve neticede artık neredeyse bütün büyük sorunlarını bir hamlede zvermiŐ olursun. İnancının kutsal kitabını oturup da kendi kafanla okumaya yetmez yüreğin. İnancını gerçek anlamda yaŐayabilenleri dinleyecek kadar keskin değildir kulakların. İnanç denen Şeyin ne olduğunu anlayabilmek için bile o kadar yorucu bir süreç geçirmek lazım ki, sana da biraz hak vermiyor değilim hani...

Haber mi istiyorsun? Bu kadar çeliŐkili bilgi arasında doğruyu nasıl bulacaksın? Hepsini okumak mı? Saçmalama canım; senin yol göstericilerin belli zaten. Onları okuyuver, dinleyiver; diğerleri zaten külliyen yalandır, değil mi? Senin beğendiklerinin karŐısın-

da yer alanlar ya “şucu”dur ya da “bucu”... Üzerinde durmaya bile değmez.

Bilim dünyasından irfan almak istersen yine güncel başlıklar işini görür. Sana uyan birini alıp oku ve kamyonla malumatı heybene yükle. Senin âlemde hangisi geçer akçe ise oradan yarım yamalak cümlecikler bırak sözcüklerinin arasına. Son okuduğun şey sana “Şu yalandır.” diyorsa çekinme, haykır aynısını. Bir diğeri de zaten kendisine ezberletilene bağıyor oradan, “İşte şu, tartışmasız gerçektir.” diye. Al sana siyah/beyaz ikileminin en güzide örneği! Kendini iyi hissetmek için yetiyor değil mi bu? Ne gerek var o kadar okumaya, kafa patlatmaya, gönlüne danışmaya? Bu saatten sonra profesör mü olacaksın, âlim mi? Ama konuşmadan da duramıyorsun değil mi? İlâhi!

Nasıl? Yeterince tanıyabilmiş miyim seni?

Bak ümmi kardeşim, mutlusun biliyorum. Böyle konforlu yaşam kime cazip gelmez? Azıcık bir çabayla her şeyden anlar, hatta her şey için kavga eder hale gelebiliyorsun. Az marifet değil bu elbette. Fakat seni bir konuda uyarmalıyım:

Kafanın içinde beyin denen bir organ var. Bu organ; senin sonsuz ruhuna aynalık yapan, dünyayı senin için anlamlandırmaya gayret eden biçare bir organcık. Senin sağdan soldan aldığı verileri anlamaya ve dünyayı senin için “anamlı” bir hale getirmeye gayret ediyor. Ne çare ki bunu da ancak daha önceki bilgi ve tecrübe birikimleri(n) ile yapabiliyor. Fakat o beynin içinde öyle bir işleyiş var ki bugün bile hakkında en ufak bir fikrimiz yok. Anladıklarımızdan, dinlediklerimizden, gördüklerimizden bazen öyle şeyler çıkartabiliyor ki kimi zaman çağ açıp kapatan kararlar kimi zaman gönülleri delen, gözlerden yaşlar akıtan sözler ve besteler bu organdan çıkıyor. İnan bana hepimizde aynısı var, hepî topu bir buçuk kiloluk yağlı bir et parçası işte...

Neyse, demem o ki kendini aşan anlamlar üretmek beynimizin ve zihnimizin bir işlevi; daha da önemlisi, adeta varlık nedeni.

Tabii bunu yapabilmesi için doğru beslenmesi, hakikatin tüm yönlerinden haberdar edilmesi gerekiyor. Daha da mühimi, onu çalıştırmak gerekiyor. Ancak alışan bir zihin, aldığı yeni veriler arasında bağlantılar kurarak sahibine yeni bir ufuk ve anlam alanı aralayabiliyor.

Peki, senin halin ne olacak mmi kardeşim? Hiç alıştırmazsan, hep aynı Őeylerle beslersen zihnin nasıl sana yeni kapılar açacak? Nasıl kurtulacaksın diğerlerinin papağanlığından? Daha da mühimi, bir zaman sonra, etraftan yardım kesilince baktığın dünya sana ne anlam ifade edecek? Zihninin ona nasıl bir anlam yükleyecek? Söylesene: En son ne zaman kendiliğinden bir melodi mırıldandın? En son ne zaman aklına gelen bir düşünce kalbini hoplattı, gözüne yaşlar yürüttü? En son ne zaman “Gerçek nedir?” mevzuu üzerinde kendi kendine konuşurken yakaladın kendini?

Hiç mi?

Eyvah!

Bence bundan bir çıkış yolu aramalısın...

Zira böylesine bir anlamsızlık çukuru, belki de cehennemnin ta kendisidir...

EY SEN!

“Yüzünü güneşe dönersen gölge görmezsin...”

Helen Keller

Yarım asra yakın ömrümde onlarca ölü gördüm, binlerce ölüm duydum; milyarlarca insan öldü... Çoğunun ölümü de diğer insanların elinden oldu...

Anladım ki “insan”ın ölümüne dair haberler çoğu insanı ilgilendirmiyor bu zamanda... Ama Müslüman, Yahudi, devrimci, ecnebi, mülteci, eylemci, simitçi falan olursa o zaman biraz başka... İnsan olmak, tek başına dikkat çekmeye yetmez oldu artık. Hele bir de cesetler “kalabalık” ve “kanlı” olursa o zaman tüm şehvetli bakışlar oraya döner ve “ölü sayısının artmasından endişe ediyormuş” gibi yaparlar...

Duyarsızlık falan değil bu, düpedüz insanlıktan soyunuş... Ama bunların hepsi, ne zalim yöneticiler ne tarihsel karanlık sebepler ne de toplu psikozlar yüzünden. Bunların hepsi SEN ve BEN yüzünden aslında...

Şunu bil:

Bu gerçekliği algılarımızla ve muhayyilemizle yaratıyoruz. Orada, dışarıda bir yerde bizden bağımsız bir gerçeklik varsa bile onun nasıl bir şey olduğunu, ne anlama geldiğini, iyi mi kötü mü olduğunu hiç kimse bilmiyor. Bakmayı seçtiğini görüyorsun, görmeyi seçtiğini gerçeğe, gerçekliğimize dönüştürüyorsun.

Kâinatın merkezindeki rolünü unutup kendini kalabalıkların içindeki başlardan bir baş addetmeye alıştırmış SEN yapıyorsun bunları... En ufak tahayyülünle bile, olmazları oldurabilecek SEN...

Her birimiz ve hepimiz; kimse önemsiz değil, kimse sorumsuz değil...

SEN ki “paylaş”, “beğen” ve “retweet” tuşlarına tıklayarak bile kâinatın direklerini sarsabilecek bir varlıksın... SEN’den sâdır olacak hiçbir eylem yahut geçici tembelliklerin nedeniyle ortaya koymadığın, ihmal ettiğin eylemlerin hiçbiri, “küçük” ve “önemsiz” olmaz. Fakat bunu öğretmiyorlar, bilmiyoruz, bilmiyorsun...

Zalimleri boğacak nice fırtınalar, sırf SEN kanatlarını doğru yerde ve zamanda çırpmaya mecal bulamadığında çıkmaz, çıkamaz mesele... “Benim cürmüm ne ki canım?” diyerek çocukça, ölçüsüzce yaptığın o minik hareketlerin, o mesnetsiz dedikoduların, o duyduğun her şeyi tekrarlamaların var ya; onlar nelere sebep olur, ne umutları karartır, ne dünyaları yıkar bilmezsin. Önemsiz denebilecek hiçbir olayın vuku bulmadığı bu kâinatta özgür iradeyle donatılmış olan SEN, her nefesinden sorumlusun aslında!

Ama bilmiyorsun, bilmiyoruz, bilmiyorlar... İnsanlık bunu pek iyi biliyor ama öğretmedik sana, vakit bulamadık böyle bir mevzuya...

İşte o yüzden, bu cinayet ve vahşet hiç durmayacak...

Başkasının değil, SEN’in ve BEN’im; BİZİM yüzümüzden...

Halbuki neler yapabilirdik, ne cennetler kurabilirdik...

Hâlâ da mümkün

ama bir tek SEN

bilebilirsen

ve yapabilirsen...

Başkası değil.

S İ N A N C A N A N

UNUTULACAK ŞEYLER

Daha önce sizi *Fraktal Düşünceler*'imin dehlizlerine davet etmiş, ardından *Kimseinin Bilemeyeceği Şeyler*'in var olduğuna ikna etmeye gayret etmiştim. Sonra da *Değişen Be(y)nim* ile beyinlerimizi anlatmaya çalıştım size; her birimizin değişmeye nasıl mecbur ve mahkûm olduğunun altını çizmek için...

Şimdi, yıllardır kendime hatırlatmaya muvaffak oldukça beni yanlışlardan döndüren, hayatımın çözünürlüğünü arttıran ama ne hikmetse sıklıkla unuttuğum, unuttuğumuz, unutilan şeylere dair notlarımla karşınızdayım.

Hatırlamaya en fazla ihtiyaç duyduğumuz zamanlarda daha fazla unuturuz bazı şeyleri, bazı önemli şeyleri...

Unutulacak Şeyler, her şeyin gördüğümüz gibi olmadığını sezgisel olarak hissedene, görünenin ve gösterilenin arkasını merak eden tecessüs sahipleriyle bir hasbıhaldir.

Sadece ve sadece de, öncelikle kendime, bir hatırlatmadır...

“Çağın insanı bir taraftan tutucu dinî geleneğin insan düşüncesini kısıtlayan cenderesinden, diğer taraftan modern militan ateizmin inanca savaş açmasından şaşırılmış durumda. Sapmış inanışla mücadele etmesi gereken modern insan, inançla mücadele ediyor. İnançlarını savunmaya çalışan modern Müslüman aşırı siyasallaşmış durumda, ‘Medeniyet İnşa Etme’ idealini önemsemiyor. Elinde bulunan elmas değerindeki bilgileri Batı zihnine sunamıyor ve satamıyor. Bu konuyu dert edinenlerden birisi de Prof. Dr. Sinan Canan. ‘Unutulacak Şeyler’ eseriyle bize felsefi bir ziyafet sunmuş, kendisini kutluyorum.”

— Prof. Dr. Nevzat Tarhan —

“Bilimle uğraşmak zor iş. Hele ki bilmeyene anlatmak, daha da zor... Sinan Canan zor olanı hep başarıyor. Uzak ve soğuk bulduğumuz bilim dünyasını bizler için yine keyifli ve anlaşılır hale getiriyor.”

— Pelin Çift —

